

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering
van de handhaving
van de oude
Gereformeerde beginselen

Meditatie *Ambtelijke praktijk*

Kerkelijk actueel

Voor de jeugd *Sprekend verleden*

MEDITATIE

Vermaak...

“... en Mijn vermakenen zijn met de mensenkinderen” [Spr. 8: 31b].

“Gij onderzoekt de Schriften...”, zei de Heere Jezus tot de Schriftgeleerden. Ja, dat wist Hij van hen. Dagelijks waren ze bezig met de heilige Schriften. Ze meenden daarin het eeuwige leven te hebben. Wel, zo voegt de Zaligmaker hun toe: “die Schriften, die zijn het die van Mij getuigen!” [Joh. 5: 39]. De godgeleerde Joden beseften dat niet. Hijzelf, de beloofde Christus, de Zoon van de levende God – Hij is de inhoud van de wet, de psalmen en de profeten. De hele Schrift is van Hem vol. De hele Schrift? Ook boeken als Spreuken en Prediker, Esther en Job, de zogenaamde wijsheidsboeken? Ja, die ook. Onze tekst uit Spreuken 8 is er het bewijs van.

Wie is er aan het woord in dit hoofdstuk? De Wijsheid. Nieuwtestamentisch gezegd: de Christus. Vanaf vers 22 legt Hij getuigenis af aangaande Zijn oorsprong van eeuwigheid. “Ik ben van eeuwigheid af gezalfd geweest, van de aanvang af, van de oudheden der aarde aan” [23]. Voordat de eeuwige God hemel en aarde schiep, was Hij er al. “Aler de bergen ingevestigd waren (= vast stonden), vóór de heuvelen, was Ik geboren” [25]. Vooral in de verzen 27 t/m 29 wordt de eeuwigheid van de Zoon van God op dichtelijke wijze bezongen. Gods Kerk heeft een Zaligmaker Die van vóór de schepping der wereld bij God was. Ja, Die Zelf God was en is!

Hoe was Hij bij God? Dat wordt ons in de verzen 30 en 31a onthuld. Deze diepe dingen behoren bij de geheimen van de Godheid Zelf. En toch heeft het de Heere behaagd ons iets daarvan bekend te maken. “Toen was Ik een Voedsterling, een Troetelkind, bij Hem. Ik was dagelijks Zijn vermakenen...” [30a]. De grote eeuwige God had een heilig genoeg in Zijn heilige, Zijn enig geboren Zoon, en dat voortdurend, onophoudelijk, dagelijks... Het is een menselijke wijze van zeggen. Maar voor ons, mensen, is het een aanduiding van de volmaakte en heilige liefdesgemeenschap tussen God de Vader en God de Zoon. Nooit was er, en nooit zal er zijn, een volkomener en harmonieuzer verhouding van zuivere liefde en genegenheid dan tussen deze Vader en deze Zoon.

Die liefde is wederkerig. Want de tekst vervolgt, in voor ons wat duistere bewoordingen: “... te aller tijd voor Zijn aangezicht spelende” [30b]. Wat het zeggen wil? Misschien mogen we het zo zeggen: zoals een klein kind helemaal opgaat in zijn spel, zo gaat de Zoon van God helemaal op in het eren en liefhebben van Zijn Vader. Hij is helemaal verrukt van Zijn Vader en van het werk van Diens handen. Hij verheugt Zich er bovenmate in. Heeft de Heere Jezus dat ook

niet onder woorden gebracht toen Hij op aarde was? “Mijn spijs is dat Ik doe de wil van Hem Die Mij gezonden heeft, en Zijn werk volbrengen” [Joh. 4].

Tweezijdige liefde dus. De Vader bemint de Zoon, en de Zoon bemint de Vader. Volmaakte liefde. Liefde, zoals ze in het hart van mensen nooit geweest is, en buiten het paradijs ook nooit zijn zal. Ongeschonden, ongemengde liefde. Verrukking en vermaak in de gemeenschap van liefde tussen de Vader en de Zoon in de hemel. Zo was het van eeuwigheid – en zo zal het tot in eeuwigheid zijn.

Maar weet u wat nu zo opmerkelijk is? We hoorden van de “vermakenen” van de Vader in de Zoon, en van de Zoon in de Vader. Datzelfde woord komen opnieuw tegen, als we lezen: “... en Mijn vermakenen zijn met de mensenkinderen” [31b]. Dat zegt de Heere Jezus dus. Christus verheugt zich in mensenkinderen. De Statenvertalers schreven erbij: “... om die goed te doen, ten aanzien van het tegenwoordige en het toekomstige leven.” Dat mag wel een wonder heten, een eeuwig wonder. Met dezelfde liefde als waarmee God God liefheeft – met diezelfde liefde heeft God mensen lief. Zongen de engelen het al niet boven de velden van Efratha: “in mensen een welbehagen!” En let u eens op dat meervoud: vermakenen! Dat is: grote, overstelpende liefde. Eeuwige en soevereine liefde.

Voor wie? “Mijn vermakenen zijn met de mensenkinderen.” Mensenkinderen dus. Voor wie het in de oorspronkelijke Hebreeuwse taal leest, wordt het nog wonderlijker. Vermakenen in “de kinderen van Adam.” Dat staat er letterlijk. Dat zijn dus geen heiligen en vromen, mensen die wijs, voorbeeldig en oppassend zijn. Maar mensen die als Adam geworden zijn, de erfgenamen van Adam, zondaren door en door. Die zich welbewust buiten de gemeenschap met hun Schepper hebben geplaatst. Die midden in de zonde liggen. Die zich daaruit niet redden kunnen. In hen heeft Hij Zijn vermakenen. Niet omdat ze zo zijn, maar hoewel ze zo zijn.

Zo is genade eenzijdige, onbevattelijke en geheel onverdiende genade. Er is in de hemel een Zaligmaker die liefde tot zondaren heeft. Dat geeft moed voor wie zich zulk een zondaar, zulk een kind van Adam weet. “Beminnelijk Vorst, Uw schoonheid hoog te loven, gaat al het schoon der mensen ver te boven!”

ds. J.M.J. Kieviet

Crisis

Crisis. Het woord valt momenteel vaak. Het is crisis in onze kerken vanwege allerlei ontwikkelingen die tegen de Bijbel en de Belijdenis ingaan op het gebied van ambt en seksualiteit. In ons land is het crisis vanwege de pandemie, de coronacrisis. Het woord 'crisis' komt uit het Grieks. En het betekent zoiets als 'moment van de waarheid.' Het gaat over een noodsituatie die op een beslissend moment uitloopt. Hoe zal het volgend jaar gaan op de Generale Synode? Komt er een kerkelijke breuk? Hoe zal het gaan met COVID-19? Hoeveel mensen gaan er nog sterven? In Ninevé was het ook crisis. Het moment van de waarheid brak aan.

In Ninevé zaten de mensen in zak en as. Ze roepen tot God. En ze tellen hun dagen. En ze tellen die dagen af. Eerst was het: nog 40 dagen en dan zal Ninevé worden omgekeerd. En toen werd het 30 dagen. Toen 10 dagen. 5 dagen. 4 dagen. 1 dag. De laatste dag. En de mensen hebben in grote spanning gezeten. Nu komt het! Nu zal alles verwoest worden! Maar... God zag hun werken, dat zij zich bekeerden van hun bozen weg; en het berouwde God over het kwaad, dat Hij gesproken had hun te zullen doen, en Hij deed het niet.

God voerde het oordeel niet uit. Hij deed het *niet!* En dat werd de lofzang in Ninevé. Hij deed het niet. Dat wat wij wel hadden verdiend! Hij deed het niet. Want Hij is genadig en barmhartig. Wat een wonder. *En Hij deed het niet!*

Dat is het wonder in het leven van een zondaar die het oordeel verdiend heeft. En die het moet zeggen:

Wil Uwe knecht door schuld verslagen / o Heere niet voor Uw vierschaar dagen / want niemand zal in dat gericht / daar zelfs zijn hart hem aan moet klagen / rechtvaardig zijn voor Uw gezicht

Als je dan in dat doodlijkst tijdsgewricht gewezen wordt op dat middel waardoor je die welverdiende straf kan ontgaan. Als je door de Heere gewezen wordt op het Lam Gods op Golgotha aan het vloekhout.

Boven Wie God geschreven heeft: *en Hij*

deed het wél! Hij heeft wél omgekeerd. Niet Ninevé. Maar zijn eigen Zoon. Hij heeft Zijn gramschap wel uitgegoten. Niet over Ninevé. Maar over de gekruisigde Christus. *En Hij deed het wel.* Daar hangt de Gods Zoon. In de schuld van een verloren zondaarsvolk. Aan het vloekhout der schande. *Hij die geen zonde gekend of gedaan heeft, is voor ons tot zonde gemaakt...*

Op Golgotha zie je wat het betekent als God het wel doet. Daar zie je de volle toorn Gods. Daar zie je de vloek van de wet. Daar zie je de helse verlating. En daar ligt het geheim. Omdat de Heere Jezus Zichzelf heeft gegeven tot een rantsoen voor velen. Daarom kan de Heere doemwaardige zondaren vergeven. Daarom kan een vloekwaardig mens toch zalig worden. En wie nu met zijn zonde en schuld tot die gekruisigde Christus mag vluchten, die zal het ervaren: *en Hij deed het niet...*

Hij is om onze overtredingen verwond, om onze ongerechtigheden is Hij verbrijzeld; de straf, die ons den vrede aanbrengt, was op Hem, en door Zijn striemen is ons genezing geworden.

En voor wie is dat nu het grootste wonder? Wel, voor de zondaar die moet zeggen: *Ik ben Uw gramschap dúbbel waardig.* Als zo één het mag horen: *Ik voor u, daar gij anders de eeuwige dood had moeten sterven...* Dan schieten woorden tekort. Als je dat wonder mag beleven. *En Hij deed het niet...*

Dat wonder heb je nodig. Om getroost te kunnen leven. Maar zeker ook straks, als de grootste crisis van je leven aanbreekt. Als je moet gaan sterven. In dat allesbeslissende moment van de waarheid. Als het er echt op aan gaat komen. Ben ik wel echt bekeerd? Zijn mijn zonden wel echt vergeven? Als je dan moet gaan aftellen. Aan het einde van je leven. Nog 3 dagen. Nog 2 dagen. Nog 1 dag. De allerlaatste dag van je leven. En als de schaduw van de dood zich over je leven uitstrekt. En als je je laatste adem uitblaast. En als je ogen breken. En als je alles moet loslaten. Crisis!

John Bunyan schrijft ergens: alle klokken in de hemel zullen gaan luiden als ik de hemel binnen mag komen. Vanwege dat allergrootste wonder. *En Hij deed het niet...*

Hoe zul jij straks voor God verschijnen?
Zie het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt!

Jona 3:10

...en Hij deed het niet.

De nood onzer kerk... en wij (III)

Staat het met de kerk niet hopeloos? Strijden we niet voor een zaak die toch al verloren is? We zagen de vorige keren al dat het geen kwaad kan om gelet op deze vragen in de inmiddels zo'n tachtig jaar oude bijdrage "De nood onzer kerk – en wij" van de hervormde predikant ds. A. Vroegindewey te zoeken naar antwoorden op de prangende vraag: hoe nu verder? Hoewel de nood van de kerk een voluit geestelijke zaak is, denkt hij ondertussen ook heel praktisch. Zo wijst hij er op dat de bezwaarde gemeenten nooit achteraan stonden wanneer het op financiële offers aankwam. En daarbij spreekt hij het vertrouwen uit dat deze gemeenten willen blijven meewerken aan de uitbreiding van het Koninkrijk Gods, waarvoor nu eenmaal ook geld nodig is. Maar daarbij laat hij wel de waarschuwing horen dat dit niet ongebreideld is, maar dat zijn toezegging geldt zolang het de synode ernst is met haar grondslag: "gehoorzaamheid aan de Heilige Schrift en op de bodem der belijdenisgeschriften."

Lauw

Maar wat was de grootste nood in de crisis waarin de kerk zich volgens hem toen bevond? Dat ondanks alle discussies en protesten die her en der klonken, de bezwaarden desondanks als een stem des roependen in de woestijn waren. "De meerderheid beslist nog en men gaat rustig door met zijn werk."

En daarom is de nood onzer kerk groot, zo luidt de conclusie. "Maar de grootste nood is toch wel dat er bijna geen opmerken is. (...) Wanneer in onze gemeenten meer van de nood gevoeld werd, zou het nog zo anders kunnen zijn. Maar verdeeld en verscheurd als de gereformeerde gezindheid in de kerk geworden is, mede door een gebrek aan goede en vaste leiding, gaat er ook van ons zo weinig

invloed uit. Ja, hier vinden we zoals we reeds gezegd hebben een groot stuk van de nood onzer kerk. Wij moeten in de schuld komen, wij zijn afgeweken, wij zijn lauw geworden, wij hebben de Heere verlaten. En wij moeten terugkeren tot de HEERE, wij moeten smeken om de levendmakende Geest, opdat er nog wonderen gezien en opgemerkt mogen worden. Want de Heere kan wonderen doen en de Heere wil wonderen doen."

En wat staat er dan voor de leden van de kerk te doen?

1. Innerlijke overtuiging

Allereerst een handelen vanuit de vaste innerlijke overtuiging ten opzichte van wat Jesaja als uitgangspunt noemt in hoofdstuk 8: "Tot de Wet en tot de Getuigenis, zo zij niet spreken naar dit Woord, het zal zijn dat zij geen dageraad zullen hebben."

2. Waarachtige bekering

En dan is het tweede dat maar niet een paar gemeenten, maar alle gemeenten zich moeten bekeren tot de Heere: "Want wij hebben schuld aan de nood onzer kerk. Wij hebben onze taak en onze roeping veronachtzaamd. Wij hebben met elkaar getwist over kleine dingen, maar wij moeten gezamenlijk het Woord onderzoeken en de beginselen bestuderen, opdat we weten welke weg we ook in de kerk naar Schrift en Belijdenis te bewandelen hebben."

En is dit inderdaad niet nodiger dan ooit? Want het gaat ook nu niet alleen om ons eigen kerkelijk leven vandaag de dag: het gaat óók om de aankomende generaties, dat zij eveneens in Gods waarheid onderwezen zullen blijven worden.

3. Onderlinge verbondenheid

En zo wordt er een hartstochtelijk beroep gedaan op alle bezwaarden tot onderlinge verbondenheid: "Zie niet op de kleine dingen, die

ons verdeeld houden, maar op de grote dingen, die ons verenigen. Laten we onze krachten toch niet verteren in onderlinge strijd! Dat we de waarheid lief mogen hebben en gezamenlijk voor die waarheid mogen strijden, omdat we de Heere onze God liefhebben." Zegt de Heere Jezus in Mattheüs 12 Zelf ook niet dat ieder koninkrijk, dat tegen zichzelf verdeeld is, verwoest wordt? En dat ook iedere stad, of ieder huis, dat tegen zichzelf verdeeld is, niet zal bestaan?

4. Rechte prediking

Ten vierde moet er een prediking worden voorgestaan, die naar Schrift en Belijdenis is. "Als er geen profetie is, wordt het volk ontbloot", zo lezen we in Spreuken 29 vers 18. Maar het is niet genoeg om enkel de waarheid te beluisteren, zo stelt ds. Vroegindewey: we zullen die waarheid ook moeten beleven. Wat staat er dan te doen? "We hebben wel bij voortduur te bidden: Heere, maak ons Uw wegen, door Uw Woord en Geest bekend. Het gaat niet om een dood geloof, maar om het levende geloof. Het gaat erom dat Christus door de Heilige Geest aan ons hart geopenbaard is." En daarom is ook vandaag het voortdurend gebed zo nodig, dat wordt gewerkt door de Geest der genade en der gebeden. Gebed voor hen die het Woord verkondigen én gebed voor hen die het Woord horen. "Want de nood van de kerk ligt niet alleen aan de kant van de predikers, maar ook aan de kant van de hoorders. Er zijn zoveel dode lidmaten, die zich van de waarheid Gods schier niets aantrekken. En dan geldt het woord van de profeet: Zo het volk, zo de priesters." Is de nood onzer kerk zo ook onze nood?

Ds. W.L. van der Staaij

Theodorus Avinck-15

De aard van het zaligmakend geloof, waardoor een christen leeft.

Zelfonderzoek

De vorige keer mochten we nadenken over de liefde van Christus. Maar nu moet wel de vraag gesteld worden of we persoonlijk kunnen zeggen: 'Christus de Zoon van God, heeft mij liefgehad.' Misschien zijn er wel lezers die zeggen: Natuurlijk is dat zo. Daar bestaat geen twijfel aan. Avinck schrijft dan terecht dat er inbeelding kan zijn. Met zo'n inbeelding gaan velen verloren. Avinck wijst er in dit verband op dat Bileam ook kon zeggen 'mijn God.' We lezen immers in Numeri 22:18 'Wanneer Balak mij zijn huis vol zilver en goud gaf, zo vermocht ik niet het bevel van de HEERE mijn God te overtreden.'

Vershil

Wie zich inbeeldt dat Christus hem heeft liefgehad, weet niet eens waarvoor hij een Zaligmaker nodig heeft. Als zo iemand antwoordt dat hij de Zaligmaker nodig heeft omdat hij zondaar is, weet hij niet wat zondaar- zijn in de beleving is. "De verbeelding weet van geen zonde en nog minder voelt ze die." Had u de liefde van Christus als Profeet nodig om u te ontdekken aan uzelf en u alles af te nemen? Had u de liefde van Christus als Koning nodig om u te regeren, te besturen en Zijn wet in uw hart te schrijven? Had u de liefde van Christus als Priester nodig tot verzoening van uw schuld? Er is een groot verschil tussen een ingebeeld geloof en een waar geloof. Het ingebeelde geloof maakt groot en opgeblazen, het ware geloof maakt klein en verootmoedigt. Het ware toe- eigenen in geloof gaat gepaard met veel strijd. De duivel is een vijand van de toe eigenende daad van het geloof. Avinck schrijft dat het ongeloof vaak op een verschrikkelijke manier tegen het geloof tekeer gaat. "Het ingebeelde vertrouwen weet echter van geen strijd en kan altijd even gemakkelijk geloven." Wie zich inbeeldt dat Christus hem heeft liefgehad, is diep ongelukkig.

Aandrang

Christus laat u door Zijn dienaren bidden dat u Zijn verzoening door het zaligmakend geloof aanneemt. "Ik weet het wel, u kunt het nu zonder Christus stellen. U ziet niet dat u Hem nodig hebt of waarom u Hem nodig hebt. Maar als u zo blijft, zult u het te laat zien, als de dood u verrast zal hebben." Avinck schrijft "Christus heeft uit louter liefde voor arme zondaren Zich ontzaglijk diep vernederd. Om zondaren zalig te maken heeft Hij alles geleden en gedaan wat er gedaan moest worden om een eeuwige gerechtigheid aan te brengen. En dat laat Hij mij uit niets dan vrije genade en liefde voor zondaren nog verkondigen. Hij breidt de hele dag Zijn handen uit tot mij, zo'n tegenstrevend mens! Hij spreekt ernstig

en welgemeend over Zijn hartelijke gezindheid voor mij, en verklaart dat Hij mij zalig wil maken." Christus heeft Zich uit liefde voor vijanden laten kruisigen.

Schuldigen

In de schuldige zondaar is geen reden tot troost te vinden. Er komt alleen maar troost en rust vanwege de persoonlijke toe- eigening van de liefde van Christus. Avinck schrijft "Hoe meer de Heilige Geest met Zijn ontdekkend en overtuigend werk in uw hart doordringt, hoe meer gruwelen van goddeloosheid u vindt. Maar waar zult u in die toestand enige troost vinden om u daartegen te verweren? Niet door eerst wat in uzelf te zoeken! Er is werkelijk nooit enige rust voor het overtuigde geweten dan alleen door de persoonlijke toe- eigening van Christus' liefde."

Zomaar geloven?

De vraag kan opkomen: mag ik zomaar geloven dat Jezus mij heeft liefgehad? Christus is toch niet voor alle mensen gestorven, maar alleen voor Zijn schapen? Dat is waar. Wilt u eerst weten dat u uitverkoren bent? Dat kan niemand van tevoren weten. Avinck zegt "Geloof en omarm deze liefde, dan zult u de bewijzen van uw verkiezing in uw geloof vinden. Er geloven er immers zoveel als er ten leven verkoren zijn! Welnu, als u gelooft, behoort u tot die verkorenen." Is het niet brutaal zomaar te geloven dat Christus mij liefheeft? Als een rijk man u telkens duidelijk maakt dat hij u wil helpen, is het dan brutaal dit te geloven? Christus is niet gekomen voor geschikte, deugdzame, vernederde, verootmoedigde en wat niet voor mensen, maar voor goddeloze zondaren, voor onrechtvaardigen. Hij roept hen om hen zalig te maken en Zijn genade in hen te verheerlijken.

Ondervonden liefde

Gods kinderen ondervinden de liefde van Christus. Christus heeft hen lief tot het einde toe. De ondervinding van Gods kinderen is niet de grond van hun vrijmoedigheid en vertrouwen. De boodschap van Jezus in Zijn Woord moet voldoende grond zijn om te geloven dat u deelt in de liefde van Christus. Die liefde is een volkomen liefde. Strijd de goede strijd van het geloof. Christus heeft alles gedaan om verloren zondaren zalig te maken. De liefde waarmee Christus dat deed, leeft nog in Zijn hart. Het levend geloof in deze liefde geeft moed in alle omstandigheden.

Ds. A. van Heteren

DE BELIJDENISSEN VAN AUGUSTINUS (3)

– AUGUSTINUS' KINDERTIJD

Augustinus' kindertijd

Het eerste grote onderwerp waar Augustinus - na een inleiding - in zijn 'Belijdenissen' over schrijft, is zijn kindertijd (*infantia*). Aan het begin van deze periode heeft Augustinus geen actieve herinnering. Toch probeert de bisschop zich er een beeld van te vormen. Hij maakt daarvoor dankbaar gebruik van wat hij van anderen heeft gehoord, en wat hij zelf bij pasgeboren kinderen ziet: *'Gij hebt de mens het vermogen gegeven om uit andere mensen conclusies te trekken over zichzelf en op gezag van ... vrouwen veel aan te nemen over zichzelf'*.

Voorals twee dingen vallen op, als we ons verdiepen in wat Augustinus schrijft over zijn eerste levensjaren. Aan de ene kant zijn verwondering over Gods scheppende en zorgende hand in relatie tot zijn levensbegin. Aan de andere kant zijn belijdenis van zonde als klein kind. We herkennen er de tweeslag in, die we al eerder zagen in de titel van zijn boek: *Confessiones*, dat zowel 'Lofprijzingen' als 'Belijdenissen' betekent.

Intussen herinneren we het ons: Augustinus schreef zijn 'Belijdenissen' ook om anderen aan te sporen, hetzelfde te doen als wat hij doet. Laten we daarom, al lezend in Augustinus' boek, de lijn doortrekken naar ons eigen levensbegin.

Verwondering

In wat Augustinus over zijn eerste levensjaren schrijft, valt allereerst zijn verwondering op over het begin van zijn leven. Dat is voor hem een groot geheimenis, dat hij biddend overdenkt: *'Wat is het dat ik wil zeggen, Heere, dan dat ik niet weet, vanwaar ik hierheen gekomen ben...'* En een stukje verderop: *'Zeg mij op mijn smeekbede, o mijn God, zeg mij – ellendige – in Uw barmhartigheid, of mijn kindertijd een voortzetting was van een al verstreken leeftijd. Of is dat die tijd, die ik in de schoot van mijn moeder doorbracht? ... Maar wat dan vóór die tijd?'*

Te midden van al deze diepe vragen belijdt Augustinus de wonderlijke scheppingsmacht van God: *'Gij dus, Heere mijn God, Die aan het kind het leven gegeven hebt, en het lichaam – dat Gij, zoals wij het zien, hebt toegerust met zintuigen, samengevoegd uit ledematen, met schone gestalte versierd... – Gij beveelt mij U daarom te loven en U te belijden en Uw Naam te psalmzingen, o Allerhoogste'*.

Als Augustinus deze dingen schrijft over zijn eigen levensbegin en Gods scheppingsmacht, wil hij – als bisschop – ook de juiste weg wijzen te midden van allerlei dwaalwegen. Vooral in de dwaling van het manicheïsme – in de tijd van Augustinus heel populair – werd een heel ander antwoord gegeven op de vraag, waar wij mensen vandaan komen. Augustinus plaatst er het heldere getuigenis van de Schrift tegenover. Laten we ook in onze tijd – waarin enerzijds het Bijbelse scheppingsgeloof onder vuur ligt, en anderzijds het ongebooren leven bedreigd wordt – niet vergeten: Aan het begin van ieder mensenleven staat het wonder van Gods scheppende handen. En elk leven dat door Zijn scheppende handen wordt voortgebracht, is kostbaar!

Zonde

Het tweede punt waar Augustinus nadrukkelijk op ingaat, is dat hij ook in deze eerste tijd van zijn leven al zonde heeft gehad. *'Want niemand is rein van zonde voor Uw aangezicht, ook niet een kind dat slechts één dag oud is op aarde'*, zo weet de kerkvader vanuit Gods Woord. Voor het Bijbelse fundament van die belijdenis kunnen we bijvoorbeeld wijzen op de woorden van Job: *'Wie zal een reine geven uit den onreine? Niet één'* (Job 14: 4). En op de belijdenis van David, die door Augustinus zelf geciteerd wordt: *'Zie, ik ben in ongerechtigheid geboren, en in zonde heeft mij mijn moeder ontvangen'* (Psalm 51: 7).

Augustinus denkt vervolgens bid-

dend na over de vraag of pasgeboren kinderen ook in hun gedrag al blijken geven van zonde. Het antwoord op die vraag is nog niet zo makkelijk. Maar in elk geval komt Augustinus tot de diepe belijdenis: *'Waar, Heere, of wanneer ben ik – Uw knecht – zonder schuld geweest?'*

Kraambezoek

Als Augustinus deze dingen naar voren brengt, doet hij dat – opnieuw – ook als bisschop. Eerder zagen we al dat Augustinus in de loop van de tijd een steeds fellere bestrijder is geworden van Pelagius. Deze Ierse monnik leerde dat een kind zonder zonde geboren wordt, als een onbeschreven blad. Daartegenover heeft Augustinus recht willen doen aan wat de Schrift leert over deze dingen.

En de praktische spits daarvan? In de tijd dat ik als docent in het voortgezet onderwijs werkzaam was, legde ik het vaak *zó* uit: Als Pelagius en Augustinus op kraambezoek zouden komen bij de ouders van een pasgeboren kindje, zou Pelagius niet meer zeggen dan: Doe je uiterste best om je kind zo goed mogelijk op te voeden – dan komt het wel goed. Maar Augustinus zou er in bewogenheid op wijzen: Jullie kindje heeft – zo jong als het is – al zonde. En net als wij allen heeft hij of zij boven alles vergeving van de zonde nodig. Laten jullie daarom biddende ouders zijn, die de ziel van jullie kindje liefhebben. En die smeken om genade, ook voor jullie kindje! Meer nog: Als het goed is, hebben jullie daar al vanaf het moment dat jullie wisten dat er nieuw leven verwacht werd, om gebeden!

Ds. A.J.T. Ruis

Lezen in de brief aan de Hebreeënen (18)

We lezen nu het tweede gedeelte van Hebreeënen 7: de verzen 11 tot en met 28. Het sluit direct aan bij het voorafgaande. “Aanmerkt nu, hoe groot deze geweest is!” [7: 4]. Wie? Melchizedek, de koning der gerechtigheid, de koning des vredes. Maar deze Melchizedek was niet meer dan een vóór-afbeelding, een type van de Heere Jezus, de grote Hogepriester, niet naar de ordening van Aäron, maar naar de ordening van Melchizedek. Dat laatste wordt regelmatig herhaald. Vergelijk 5: 10, 6: 20, 7: 17 en 21.

Wart betekent dat dan vooral? Dat duidt de apostel aan met een woordje dat in ons gedeelte tot drie keer toe terugkomt: volkomenheid. De priesterlijke bediening van Christus is een volkómen bediening. Waartoe het levitische priesterschap in de oude bedeling niet in staat was, heeft de dienst van Christus wel gebracht: volkomenheid. Met dit woord begint dit gedeelte (vers 11) en daarmee eindigt het zo ongeveer (vers 25). Precies in het midden komen we het als werkwoord tegen: “de wet (dat is: de dienst van de aardse priesters) heeft geen ding volmaakt”. Maar nu is er de weg tot een betere hoop, door welke wij tot God mogen naderen (vers 19). We mogen wel vragen: waarin bestaat dan die volkomenheid van het priesterschap van de Heere Jezus? Het is nauwelijks mogelijk om dat in enkele woorden te zeggen. Maar als we dit gedeelte [Hebr. 7: 11-28] lezen, vallen ons in ieder geval vijf dingen op.

De bediening van Christus is heel anders [11-14]. Het priesterschap in het Oude Testament vond plaats onder de beheersing van de wet. Die vormde de basis van het priesterschap naar de ordening van Aäron. Zoals heel het volksbestaan van Israël als fundament de wet had. Maar de wet kan de zonde niet uitwissen. De wet kan geen vergeving van de schuld brengen. En evenmin kan de wet de verlossing schenken van de macht der zonde. Dat betekent dus dat het Oudtestamentische priesterschap, hoezeer ook ingesteld door de Heere Zelf, ontoereikend was en ontoereikend bleef. Trouwens, uit het feit dat in Psalm 110 een nieuw priesterschap wordt beloofd, namelijk naar de ordening van Melchizedek, blijkt daaruit alleen al niet dat deze oude bediening teniet gedaan zal worden? De grote Priester zal dan ook niet van Levi stammen, maar van Juda. Zoals ooit is beloofd: “Juda, gij zijt het!” [Gen. 49:8].

De bediening van Christus is eeuwig [15-19]. Niet alleen de afkomst van de Heere Jezus is bepalend. Het grote onderscheid is vooral dat het priesterschap van de Zoon van God eeuwig in plaats van tijdelijk is. Daarom is Hij ook “een geheel andere Priester”. Namelijk zulk één die dat niet geworden is uit kracht van een vleselijk gebod, maar “naar de kracht van het onvergankelijke leven”, het eeuwige leven dus. Van Hem getuigt de psalmist dan ook, dat Hij Priester is “in eeuwigheid”! Dat geeft een heilzaam perspectief. In de weg van de wet loopt de zondige mens vast. Dan zal er geen toekomst zijn. Maar deze Priester opent

het uitzicht dat spreekt van “een betere hoop, door welke wij tot God genaken!”

De bediening van Christus vindt plaats onder ede [20-22]. Al eerder schreef de apostel over de eedzwering van God. Hij geeft Zijn beloften aangaande “de onveranderlijkheid van Zijn raad” [6:17] onder eedzwering. Opdat wij “een sterke vertroosting zouden hebben” [6:18]. Wel, het zweren van een eed is de Heere niet vreemd. God de Vader heeft Zijn Zoon aangesteld tot een eeuwig Priester met een Goddelijke eedzwering. “De Heere heeft gezworen, en het zal Hem niet berouwen: Gij zijt Priester in eeuwigheid...” [7:21]. Zo blijkt voor eens en altoos dat Jezus van een zoveel beter verbond dan het oude Borg voor Zijn kerk geworden is. Een verbond dat van geen wankelelen weet!

De bediening van Christus bevat de garantie van een volkomen zaligheid [23-25]. De priesters in de linie van Aäron moesten allemaal sterven. Hun bediening was dan ook vergankelijk. Je kon op hen niet bouwen. Daarentegen – nogmaals wordt het gezegd: Deze heeft een onvergankelijk priesterschap. En wat is daarvan de vrucht? Gods kerk hoeft zich geen zorgen te maken over de ‘kwaliteit’ van Zijn bediening. “Waarom Hij ook volkómen kan zalig maken, degenen die door Hem tot God gaan.” Hier blijkt het fundament van wat de Heere Jezus ooit betuigde: “Al wat ge de Vader bidden zult in Mijn Naam, dat zal Hij u geven!” [Joh. 16:23]. Het is alles om Christus’ wil. Ja, deze Priester is Zelf de grote Voorbidder. Hij leeft altijd om voor hen te bidden.

De bediening van Christus sluit precies aan op de nood van Zijn kerk [26-28]. Deze verzen vormen de gevolgtrekking uit wat er tot dusver is gezegd over deze grote Hogepriester. De apostel concludeert na alles wat hij schreef over de Heere Jezus: wat is Hij gepast voor ons, gelet op onze grote nood en dood! Zo Eén hebben we nodig voor de vergeving van onze schuld, voor de verlossing uit onze nood, voor de reiniging van onze onheiligheid en voor de redding uit onze verlorenheid. Hoe Hij is? Heilig! Schuldeloos! Onbesmet! Afscheiden van de zondaren! Verheven in de hemel! Wat Zijne liefde wil bewerken, ontzegt Hem Zijn vermogen niet. Wie het begrepen heeft? Degene die instemt met de belijdenis van Guido de Bres aangaande de dienst van deze Priester: “Er is niemand van de schepselen, noch in de hemel, noch op de aarde, die ons méér liefheeft dan Jezus Christus!” [NGB, art. 26].

ds. J.M.J. Kieviet

Varia

Ik ben altijd blij als er nieuwe vragen binnen komen, maar op het moment heb ik vragen genoeg. Omdat ons blad eens in de twee weken uitkomt moet de vraagsteller soms nogal lang op een antwoord wachten. Daarom zou ik u nu willen vragen even te wachten met het inzenden van vragen. Al correspondeer ik ook wel met die en gene, bijvoorbeeld als een antwoord niet helemaal duidelijk is, toch moet het meeste via ons blad gaan. Als u met het inzenden van nieuwe vragen even wilt wachten, een week of 6 of zo, dan zit ik voor mijn gevoel niet met een achterstand. Bij voorbaat bedankt!

Ik kreeg een vraag over het sterven van de Heere Jezus en met name Zijn laatste woorden: Vader, in Uw handen beveel Ik Mijn geest, Lukas 23:46. De vraagsteller las ook ergens van een 9-jarig kind dat ging sterven en hetzelfde zei: In Uw handen beveel ik mijn geest. Omdat hij dat ook elders nog eens tegen kwam vroeg hij zich af of we dat kunnen en mogen zeggen. Het zijn toch unieke woorden van de Heere Jezus? Bovendien: hebben wij wat te bevelen?

Het zijn aangrijpende woorden, zeker als we letten op de Persoon Die dit uitspreekt. Deze woorden getuigen van rust, een rust na een zware strijd en een tot het einde toe volbracht werk. Als waarachtig Mens had de Heere Jezus ook een ziel, een geest. En die legde Hij als het ware vertrouwend in de handen van Zijn Vader. In het vertrouwen dat Zijn geest op de derde dag weer verenigd zou worden met Zijn lichaam.

Al zijn het dan bijzondere woorden, door de Heiland uitgesproken, het zijn geen unieke woorden, in die zin alsof ze niet eerder zouden zijn uitgesproken. De eerste die deze woorden uitsprak is David immers?

*“Mijn God, mijn God,
waarom hebt Gij mij
verlaten?”*

Lees maar Psalm 31:6 “In Uw hand beveel ik mijn geest”. De Heere Jezus gebruikte de woorden van de bijbel, het Oude Testament, de Psalmen. Dat heeft Hij meer gedaan. Ook in dit opzicht is de Schrift met Zijn Naam vervuld. Het Woord werd vervuld. De oud testamentische woorden werden zo profetische woorden en komen op een hoger plan te staan. Dat geldt ook voor de woorden uit Psalm 22. “Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten?” David voelde zich van God verlaten, Christus was metterdaad van God verlaten, dat is het verschil. Er is altijd verschil tussen een type van Christus en Christus Zelf!

En wij, op onze beurt, mogen de woorden van de Heilige Schrift ook tot de onze maken, denk aan de Psalmen. Het geloof zal dat ook doen. Het gebed dat die kleine jongen bad was een bijbels, een Gode welbehagelijk

gebed en is door de Heere zeker verhoord. En u zegt: hebben wij wat te bevelen? Nee, niet in de zin van: Ik beveel U dit of dat te doen. Maar zo bedoelde David het ook niet. Hij bedoelde: Ik beveel u mijzelf aan Uw hoede en zorg aan. Aanbevelen dus. Dat mag. Het geeft rust aan het vaak bestreden geloof.

Er is nog een andere vraag binnen gekomen. Die gaat over een uitdrukking in het formulier ter bevestiging van ambtsdragers. Daar wordt de vraag gesteld: of de te bevestigen broeder ook “in zijn hart gevoelt” wettig van God Zelf geroepen te zijn. Graag ga ik daar even op in. De roeping gaat niet buiten de roeping van de gemeente om. Dat is een. Maar de roeping van Godswege gaat ook nooit buiten het hart om. Dat is twee.

De roep van de gemeente moet een bevestiging zijn van een innerlijke roeping. De lust tot het ambt, 1 Timotheus 3:1 wordt door de Heere in het hart gelegd. Het hart, ons innerlijk krijgt een betrekking op de dienst des Heeren. En naar die lust, die betrekking op het ambt van Godswege wordt de betreffende broeder gevraagd. De Heere vraagt niet naar bekwaamheden, want die moeten ons geschonken worden, zie 2 Korinthe 3:5, maar ons wordt wel gevraagd of we kunnen getuigen dat er een begeerte in ons leeft Hem te dienen, een lust, die de Heere er dus Zelf in gelegd heeft, want een lust om te dienen is niet uit de mens, maar uit God.

En elke geroepen ambtsdrager zal ervaren: Hij Die u roept is getrouw, Die het ook doen zal, 1 Thess. 5:24. Hier moet ik het voor nu even bij laten. Met een hartelijke groet en alle lezers Gods zegen gewenst.

Ds. K. Hoefnagel

SAMENVATTING VAN DE ROUWDIENST VAN DS P. ROOS

Inleiding: Openb. 1:17 en 18 was voor onze geliefde br. P. Roos een hele belangrijke tekst. Vandaar dat een gedeelte daarvan op de rouwkaart stond en het uitgangspunt vormde voor de rouwdienst.

‘en Hij legde Zijn rechterhand op mij, zeggende tot mij: vrees niet; Ik ben de Eerste en de Laatste.’

Thema: ‘de verschijning van de verhoogde Christus aan Johannes op Patmos.’

1. De aanraking van Christus
2. Het spreken van Christus

1. De aanraking van Christus

En Hij legde Zijn rechterhand op mij. Hij, Die grote Christus, dat eeuwig licht, voor Wiens gezicht niets zuiver wordt bevonden. Die Zich in al Zijn heerlijkheid, zuiverheid, majesteit en goddelijkheid had vertoond aan Johannes. Hij legt Zijn Rechterhand op Johannes. Johannes die daarnet als dood aan de voeten van de verhoogde Christus met een smak op de grond was gevallen. Hij voelde op dat moment het grote verschil tussen de heilige Christus en hem als klein, nietig, zondig mensje. Ondanks dat hij wist waar zijn zonden waren gebleven, en dat hij door het bloed van Christus verzoend was met God. Maar bij zulk een verschijning wordt hij gewaar hoeveel duisternis en zonde nog in hem overgebleven is. Hij beleeft dat de allerheiligste in dit leven maar een klein beginsel heeft van die ware gehoorzaamheid aan God. Deze openbaring van Christus ontdekt Johannes eraan hoe weinig hij nog afgestorven is van de zonde.

Maar als hij daar zo ligt als een bevende zondaar, voelt hij opeens een hand op hem. Het is de Rechterhand van Christus. Dat is voor hem geen vreemde aanraking. Het zal hem herinnerd hebben aan de eerste aanraking van Christus in zijn leven, zoals de melaatse voelde toen Christus hem aanraakte en hij gereinigd werd. Het zal hem ook herinnerd hebben aan de aanraking die hij voelde na de verheerlijking van Jezus op de berg. (Matth. 17:7) Het is de Rechterhand van Zijn genade. Deze aanraking is een wonder, het is een teken van Gods gunst. Het is niet alleen de Rechterhand van Zijn genade, maar ook van Zijn regering, bescherming en onderhouding. Het is dezelfde Rechterhand, waarmee Hij de zeven sterren vasthoudt, terwijl Hij wandelt tussen de gouden kandelaren. Waarmee Hij Gods knechten vasthoudt te midden van de Gemeenten, te midden van Gods Kerk op aarde. Het is die Rechterhand, waarvan de dichter van Psalm 118:7 en 8 belijdt: *‘Gods rechterhand doet grote kracht, Gods rechterhand is hoog verheven en houdt door haar kracht Gods volk in stand.’*

Deze aanraking van Christus' Rechterhand zal niet

zonder vrucht zijn. Het heeft Johannes innerlijk versterkt in zijn geestelijke worsteling. Het heeft zijn geloof versterkt, en zijn zondig bestaan meer en meer gedood. Deze aanraking is immers niet zonder Woord geweest.

2. Het spreken van Christus

Het staat er zo treffend: *zeggende tot mij.* Zo heel persoonlijk. Precies een Woord op het juiste moment, zo persoonlijk gericht tot Johannes. Dat heeft hij ook door het geloof zo ervaren. Wat is dat toch van belang op weg en reis naar de eeuwigheid. Dat we God in Christus hebben leren kennen als een sprekend God. Wat heeft Hij dan gezegd? *‘Vrees niet, Ik ben de eerste en de laatste en Die leef en Ik ben dood geweest; en zie Ik ben levend in alle eeuwigheid. Amen. En Ik heb de sleutels der hel en des doods.’* Ik concentreer mij nu op het eerste stukje, wat boven de rouwkaart staat. Straks bij het graf zal het laatste gedeelte aangehaald worden.

Vrees niet. Woorden, waarvan ooit iemand een keer gezegd heeft, dat ze 366 keer in de Bijbel staan. Voor elke dag een 'vrees niet'. Voor een vreesachtig volk, voor een vreesachtig kind van God, voor een vreesachtige knecht van God. Waaruit blijkt dat de verhoogde Christus weet wat er in het hart van Gods aangevochten Kerk leeft. Vrees! Waarvoor? Ach voor zichzelf, bang zichzelf te bedriegen. Voor de zonde, die nog tegen hun wil in hen overgebleven is. Voor de vorst der duisternis, die zo dikwijls Gods kind plaagt en wijst op het ongeloof en de twijfel. Die plaagt met de dood. Vrees, soms voor mensen. Hier in onze tekst is het vooral vrees voor de verschijning van de verhoogde Christus in al Zijn heerlijkheid, om als nog onder Zijn voeten verbrijzeld te moeten worden. Zelf schrijft br. Piet Roos daar het volgende over: *ik heb Christus vooral vaak ontmoet zoals het hier staat: koninklijk, majestueus, heilig, ontzagwekkend. Dat gaf vaak vrees. Ik had hierin een andere legering als vele anderen. Ik begeerde meer van Zijn priesterlijke heerlijkheid te mogen zien. Juist dit woord uit Openb. 1:17 heeft bij mij de vrees weggenomen en mij laten zien Wie Hij is voor een arm en verloren zondaar, zoals ik ben.* Name-lijk dat het Goede vrijdag en Pasen is geweest, om door Zijn arbeid alle vrees weg te nemen en Gods genade te bewijzen. Ja dat alles in Zijn Rechterhand ligt. Vandaar de woorden:

Ik ben de Eerste en de Laatste. Dergelijke woorden heeft Johannes al eerder gehoord. (vers 8,11) In deze 'Ik ben-uitspraak' openbaart Christus Zich als de HEERE, Die is en Die was en Die komen zal. Dat Hij waarachtig God is en één met de Vader. Dat Hij regeert en van eeuwigheid tot eeuwigheid God is. Dat de Vader Hem

alles in Zijn Hand heeft gegeven. Dat Hij het begin is van alles, en ook het einde daarvan zal bepalen of de voltooiing ervan. Zowel van de schepping, als van de herschepping. In deze woorden krijgt Johannes te horen met Wie hij hier te maken heeft. Het loopt Hem niet uit de Hand. Deze woorden zijn voor Johannes bedoeld als een bemoediging in het strijdperk van zijn leven. Niet alleen voor hem, maar voor allen die Zijn verschijning hebben lief gehad. Hoe Hij staat aan het begin van het geestelijke leven en dat Hij ook instaat voor de volharding van het ware geloof. Zo heeft Hij gestaan bij het begin van het geestelijk leven van onze br. Piet Roos en bij zijn roeping tot het ambt en zo stond Hij er ook bij toen hij voor de laatste keer preekte in Renswoude over de woorden uit Hos. 1:10. Waar hij van het wonder mocht preken hoe de HEE-RE tot iemand waarvan Hij moet zeggen Lo-Ruchama en Lo Ammi: gij zijt ontfermd, gij zijt mijn volk. Hoe dat 'Lo' (niet) weggenomen wordt, alleen op grond

van de verdiensten van Hem, Die geen ontferming vond, toen Hij aan het recht van God moest voldoen. Daar heeft onze br. Piet Roos iets van beleefd. Hij schrijft in zijn getuigenis: *meermalen beleefde ik een periode waarin langzaam maar zeker mijn gehele beke- ring tegen de grond ging. In het dieptepunt van schuld en vereniging met het oordeel en het recht Gods mocht ik dan met kracht en overtuiging er volkomen uitgehaald worden. Om alleen op de offerande van Christus door het geloof te steunen.*

Hij sprak de hoop uit dat de woorden die gesproken zouden worden tot eer van God zouden zijn, tot beke- ring van zondaren en tot troost voor de aangevochten Kerk.

Driebergen, 2 november 2021, ds. K. Visser

Lezen: Openbaring 1:18a

Geliefde zr. Roos (Hennie) en kinderen, We hebben uw man leren kennen als een hartelijke en betrokken dienaar van het Woord. Dat hij mij gevraagd heeft om te spreken aan het graf heeft ongetwijfeld te maken met de band die hij had met de gemeen- te van Damwoude, de gemeente, waaraan hij zich het langst verbonden wist, niet alleen vanaf 1995 tot aan 2006 (zijn emeritering), maar ook tot aan zijn verhuizing naar Veenendaal, een periode van zo'n 25 jaar. Met name in de vacante tijd deed hij nog veel werk in de gemeente en stond hij de kerkenraad trouw terzijde. Daarvoor zijn we hem als gemeente heel veel dank verschuldigd.

We hebben hem leren kennen als een man die de Heere lief heeft, zoals we dat van Johannes lezen. Een man van eeuwigheid geliefd door de Heere, en die de Heere uit wederliefde mocht dienen. Het was een man die veel aanvechtingen kende in zijn geestelijke leven. Hij mocht de Heere vrezen vanaf zijn kinder- jaren, maar werd pas in Middelharnis, zo schrijft hij op zijn weblog in de ruimte gesteld, maar dat is vaak bestreden. Hij schrijft dan ook: Aanvechtingen en be- strijdingen zijn ook sterk mijn deel geweest. Het ging vaak door de diepte heen, maar in alles mocht hij toch steeds weer geloven dat het offer van Christus ook zijn schuld had voldaan en aan het recht Gods voor hem had betaald.

Hij had ook onze kerken lief, dat had hij mede van thuis uit meegekregen. Hij was, mag ik het zo eens zeggen: een echte ouderwetse chr. ger. dominee. Hij leed dan ook diep aan het verval van onze kerken en de spanningen van de laatste tijd. Hij sprak altijd

met betrokkenheid over de zuivere Christelijke Ge- reformeerde prediking. Hij omschreef die als volgt: De ernst van des mensen doodstaat, de noodzakelijk- heid van het geloof, van wedergeboorte en bekering. Gewaarschuwd moet worden om niet te steunen op eigen werken en vroomheid. Tegelijk dienen de belof- ten van het Evangelie te worden verkondigd. Maar de beloften zijn niet genoeg, er moet een kopen volgen, er moet een toepassing komen. Dat waren voor hem elementen van de zuivere lijn in de Chr. Ger. predi- king.

Hij kon daar ook persoonlijk met ons op de preek- kring over spreken. Het is heel aangrijpend dat we hem daar voor het laatst ontmoet hebben, met de afspraak dat hij voor de volgende keer een preekvoor- stel zou schrijven over Maleachi 2, in het licht van Advent en Kerst. Maar nu is hij ons voorgedaan. Zo heel onverwacht.

Het was zijn verlangen dat bij zijn graf een woord gesproken zou worden tot troost van de aangevochten kerk.

We hebben gehoord hoe Christus nu zo troostvol zegt: *vrees niet, Ik ben de Eerste en de Laatste.* Hoe uw man en jullie vader dat zo troostvol mocht ervaren, dat de Heere Zijn hand op hem legde.

Christus de eeuwige Zoon van God, spreekt hier Hij in Zijn goddelijke heerlijkheid en majesteit. Hij regeert alle dingen en zal alles leiden tot die grote dag waarin God alles en in allen zal zijn.

Maar Hij is nog niet uitgesproken. Laten we hier aan het graf luisteren wat Hij ons nog wil meegeven: *Ik Die leef.* Ik ben de Levende. Ik ben gisteren en heden

en in de toekomst de Levende. Ik kan niet sterven. *Daarom ben Ik altijd bij Mijn bestreden en aangevochten kerk om haar het leven te geven en te onderhouden.* Ik ben het Brood des hemels en geef de wereld het leven. Ik leef en gij zult leven. Door Zijn opstandingskracht mogen dode zondaren opstaan uit hun zondengraf.

Hij is het ook die het leven van Zijn kerk *onderhoudt*, Hij doet mij nederliggen in grazige weiden en voert mij aan stille wateren

Maar Hij is ook de Levende Die Zijn kerk brengt in de hemel waar zij eeuwig met Mij mogen leven. Uw ziel worde niet ontroerd. Ik vaar op naar Mijn Vader om uw woning te bereiden en zal wederkomen om u Thuis te halen.

Zo is Hij de levende voor de Kerk., die het leven geeft, onderhoudt, voltooit

Maar nu voegt de Heere Jezus er iets aan toe: ***Ik ben dood geweest.*** Letterlijk staat er zelfs: Ik werd een lijk. Daarom hoeft de Kerk niet te vrezen voor de dood. Ik ben de dood ingegaan om voor Mijn kerk het leven te verwerven. Opdat zij zouden weten: *Nu jaagt de dood geen angst meer aan, want alles is voldaan.* Ik ben dood geweest om door Mijn opstanding het leven te geven aan Mijn kinderen. Mijn gerechtigheid, die Ik verworven heb door Mijn lijden en sterven kan Ik nu als de Levende meedelen aan Mijn kinderen. Door Mijn dood, heb Ik uw dood gedood. Dat Ik gestorven en begraven ben, mag voor Mijn kerk betekenen, dat hun sterven een doorgang is tot het eeuwige leven!

Daarom zegt Hij het opnieuw, omdat Zijn kinderen er niet aan zullen twifelen: ***En zie, Ik ben Levend in***

alle eeuwigheid. Het is de Heere Jezus, Die hier aan het graf zo nadrukkelijk zegt: ***“en zie”.*** Bedroefden. Zie nu op Hem. Stel uw hoop in uw verdriet op Hem alleen. Leef nu uit Hem, want Hij is de Levende tot in alle eeuwigheid. Hier zal nooit meer verandering in komen. Zie steeds op Hem en laat het in uw hart leven: Ik ben levend tot in eeuwigheid. *Jezus Christus is gisteren en heden Dezelfde en in der eeuwigheid.* Vanmorgen moest ik zo denken aan onze HC, zondag 17. *Wat nut u de opstanding van Christus? Wat nu u, dat Ik de Levende ben?*

Ten eerste heeft Hij door Zijn opstanding den dood overwonnen, opdat Hij ons de gerechtigheid, die Hij door Zijn dood ons verworven had, kon deelachtig maken(a).

Ten tweede worden ook wij door Zijn kracht opgewekt tot een nieuw leven(b).

Ten derde is ons de opstanding van Christus een zeker pand onzer zalige opstanding. Dat is voor uw man en vader waar geworden.

En dan klinkt een goddelijk **Amen.** Het is waar en zeker. God zegt met een eed, vertrouw geheel op Mij, dat Ik de levende ben. Vertrouw in al uw zielsverdriet op Mij, Die leeft tot in eeuwigheid.

Geliefde familie, dat deze opgestane Heere Jezus, de Levende, u mag vertroosten en u voorgaan op uw levensweg, nu zonder man en vader, maar met Christus als de Levende. Amen.

ds. A.A. Egas

IN MEMORIAM DS. P. ROOS, 1938-2021.

We zijn allemaal opgeschrikt door het plotselinge overlijden van ds. P. Roos. In ons blad 'Bewaar het Pand' schreef ds. Roos op 27 febr. 2020 "HET VIRUS. Velen zullen er bang voor zijn. Kan het ook ons bereiken? Hoeveel spanning bij hen die het virus dragen. Hoezeer blijkt dat wij, mensen, zwak en nietig zijn. Dat is een Bijbelse waarheid." Kort geleden zat ds. Roos op 13 oktober 2021 onze bestuursvergadering nog voor. Na slechts enkele dagen in het ziekenhuis gelegen te hebben kwam zijn sterven. Dat was voor hem een afsterven van de zonde en een ingaan in eeuwige heerlijkheid. Ook bij ds. Roos hebben we gezien dat onze tijden in Gods hand zijn. Het is in vervulling gegaan wat we lezen in Matth. 25:21 'Wel, gij goede en getrouwe dienstknecht, over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal ik u zetten, ga in, in de vreugde uws heren.' We den-

ken met dankbaarheid terug aan datgene wat ds. Roos heeft mogen preken en schrijven. De Heere gaf hem wijsheid, inzicht, liefde en bewogenheid.

Gemeenten

Na het admittie examen in 1959 begon de theologische studie in Apeldoorn. De eerste gemeente was Nijkerk die hij diende van 1964-1967. De tweede gemeente was Middelharnis waar hij stond van 1967-1973. Daarna volgde Harderwijk van 1973- 1981. In de stad Utrecht mocht hij dienen van 1981- 1995. Ds. Roos schreef hier zelf over: "Ik had mijn leven lang een sterke afkeer van de grote stad, inzonderheid van Utrecht, al was het mijn geboorteplaats. Maar het was heel duidelijk dat de Heere me daar wilde hebben, wanneer dat duidelijk is mag je er ook met vreugde werken." In Damwoude mocht ds. Roos

als actief predikant dienen van 1995 tot aan zijn emeritaat op 1 januari 2006. Daarna heeft ds. Roos tot 2011 in de vacante periode nog veel in de gemeente van Damwoude mogen doen. De gemeentes waar ds. Roos mocht dienen waren niet gelijk aan elkaar, zij hadden verschillende achtergronden, toch was er overal plaats voor het Woord van God. Terugziende mag gezegd worden dat de Heere ds. Roos niet alleen in de bediening heeft gesteld, maar ook dat de Heere hem al die jaren daarin bewaard heeft.

Liefde en zorg

Ds. Roos was bezorgd over de kerk in Nederland in het algemeen. Hij was ook bezorgd over de Christelijke Gereformeerde Kerk die hij liefhad en mocht dienen. We kunnen zijn houding als volgt typeren: liefde tot onze kerken en zorg over onze kerken. Ds. Roos heeft gezegd dat hij ook in deze tijd leefde en deel had aan het verval van onze tijd. In een interview in het Reformatorische Dagblad vrijdag 1 april 2016 stelde ds. Roos dat er sinds de oprichting van 'Bewaar het Pand' in 1966 veel verontrustende zaken bij gekomen zijn. We citeren: "De leer was destijds trouwens niet in het geding. Er was geen sprake van ketterij of van vrijzinnigheid. Er is binnen onze kerken altijd getracht tucht uit te oefenen bij afwijkingen in leer en leven. Maar tegenwoordig zijn er wel degelijk leerverschillen en uiteenlopende visies op de Schrift, bijvoorbeeld wat betreft de schepping en de heilsorde. In die zin zijn we veel verder van huis dan in 1966."

Bewaar het Pand

Vele jaren is ds. Roos bestuurslid geweest van de stichting Bewaar het Pand. Na het terugtreden van ds. M.C. Tanis nam hij dienst plaats als voorzitter in. Veel bijdragen heeft hij voor ons blad geleverd. Jarenlang vulde hij op een inhoudsvolle en verdienstelijke wijze de rubriek 'Kerkelijk Actueel.' Het ging in deze rubriek niet om personen, maar om verkeerde leringen. In Gods Woord waarschuwt de Goede Herder voor dieven, wilde dieren en huurlingen. Ook in onze tijd moeten mensen gewaarschuwd worden. Ze moeten bewapend en toegerust worden zodat ze een goed standpunt kunnen innemen. 'Bewaar het Pand' heeft in het verleden onder Gods zegen samenbindend mogen werken. Het was de hoop, het gebed en het verlangen van ds. Roos dat 'Bewaar het Pand' ook in de toekomst een samenbindende factor zou zijn en blijven in ons kerkelijke leven. 'Bewaar het Pand' is vanaf de oprichting gericht op het vasthouden van elkaar en niet op een scheuring in onze kerken. Het ging en gaat nog steeds om het bevorderen en handhaven van de oude Gereformeerde beginselen. Er is in de achterliggende 55 jaar dan ook niets veranderd aan de doelstelling van 'Bewaar het Pand.'

Vrouw en ambt

Op 24 september 2020 schreef ds. Roos in zijn rubriek 'Kerkelijk Actueel' in ons blad over het unanieme besluit van de Synode van de GKV (Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt). Ds. Roos schreef onder meer: "Hoe dan ook, we kunnen niet anders dan met ontzetting kennisnemen van deze besluiten. Laat ik ten overvloede nog kort memoreren waar deze trein ontspoord. In de eerste plaats verdraaien we de taal der Schrift. Gods Woord zegt: nee, maar wij verstaan dat als: ja. Ten tweede geeft de tijdgeest hier de doorslag. Gods Woord wordt aangepast aan de tijd; het zou juist andersom moeten. In de derde plaats is het Schriftgezag aan de orde: die ene uitgescheurde bladzijde (het zijn er inmiddels vele) maakt uiteindelijk alles los." Ds. Roos ziet in dit artikel als zeer reëel dat de Synode voet bij stuk houdt, dat wil zeggen, blijft bij de genomen besluiten uit het verleden, maar dat desondanks steeds meer gemeenten de weg van kerkelijke ongehoorzaamheid gaan. Die kerkelijke ongehoorzaamheid vraagt om kerkelijke tucht op de klassicale vergaderingen.

Catechismus

Er zou nog heel veel te vermelden zijn uit de vele bijdragen die ds. Roos heeft mogen schrijven voor ons blad. We willen ons 'In memoriam' besluiten met iets aan te halen uit de bijdrage die ds. Roos leverde in het boek 'Voor altijd getroost. Korte uitleg van de Heidelbergse Catechismus.' We denken aan zondag 33 waar het gaat over de waarachtige bekering. Ds. Roos schrijft: "Het woord 'waarachtig' is een noodzakelijke toevoeging. Gods Woord verhaalt ons immers ook schijnbekeningen. Ik noem de namen van Bileam, Saul, Judas, Demas, Simon de tovenaars. De gelijkenis van de zaaier spreekt er ook over, als het gaat om het koren dat eerst voorspoedig groeit, opmerkelijk goed zelfs, maar dat later verdroogt (Matth. 13:20, 21)." De afsterving van de oude mens en de opstanding van de nieuwe mens worden getekend. Ds. Roos schrijft: "Iemand vroeg eens hoe hij de oude mens kon doden. Het antwoord luidde: je moet hem geen eten geven. U begrijpt dat vast wel. Wie zich mateloos laaft aan de etalage van de wereld in muziek en tv en daarbij leeft in de kringen van de wereld, die zet de oude mens een keur van lekkernijen voor. Daar groeit hij van. Doe dat niet. Hoe kan de nieuwe mens groeien en sterk worden? Geef hem krachtige voeding (Spr. 9:22; Jes. 25:6; Joh. 6:48). Het zuivere Woord in Christus. Paulus wees de weg van het gebed: 'Opdat Hij u geve, naar den rijkdom Zijner heerlijkheid, met kracht versterkt te worden door Zijn Geest in den inwendigen mens; opdat Christus door het geloof in uw harten wone en gij in de liefde geworteld en gegrond zijt (Ef. 3:16, 17)."

Ds. A. van Heteren

Aanbeveling

De puriteinen en de vertegenwoordigers van de Nadere Reformatie besteedden veel aandacht aan de zekerheid van het geloof. Dr. Beeke heeft een lijvig proefschrift over deze materie geschreven. Het boekje dat nu voorligt is een praktische toespitsing van zijn eerdere studie. Prof. dr. A. Baars schreef een woord van aanbeveling. Daarin komt naar voren dat van tijd tot tijd de klacht wordt geuit de zekerheid van het geloof te missen. Het hart van het boek wordt gevormd door een brede uitleg van hoofdstuk 18 van de Belijdenis van Westminster. Het werk bevat veel citaten van puriteinse schrijvers. Opervlakkige, valse zekerheid van huichelaars wordt ontmaskerd. Bij twijfelende christenen worden zondige belemmeringen om tot zekerheid te komen aangewezen. Dit heeft als pastorale bedoeling om tot Christus te leiden in Wie de volle zekerheid te vinden is. Ook de kenmerken spelen een belangrijke rol.

Zekerheid

Op blz. 19 lezen we de volgende omschrijving van zekerheid: “Zekerheid is het bewuste vertrouwen dat we in de rechte verhouding tot God staan door Christus”, schrijft Sinclair Ferguson. ‘Het is het vertrouwen dat wij gerechtvaardigd en aangenomen zijn door God in Christus, wedergeboren door Zijn Geest, en opgenomen in Zijn gezin, en dat we door het geloof in Hem bewaard zullen worden tot de dag wanneer onze rechtvaardiging en aanneming volkomen zullen zijn in de wedergeboorte van alle dingen.’” De vraag naar zekerheid is belangrijk. Maar zelfs het meest verzekerde kind van God is een arme en behoeftige zondaar. Wie zekerheid mist, moet die ijverig zoeken bij het licht van Gods Woord en de hulp van de Heilige Geest. Zekerheid is van vitaal belang voor het geestelijke welzijn. Zekerheid komen we tegen in Oude en Nieuwe Testament. Zekerheid is een gave van God, maar ook een oefening omdat ze door de genademiddelen gezocht moet worden.

Zekerheid uit de beloften

Mooie dingen worden geschreven over Gods beloften. Hand. 16:31 wordt aangehaald: ‘Geloof in de Heere Jezus Christus, en gij zult zalig worden.’ Christus is gewillig verloren zondaren te zaligen. Zijn dood redt werkelijk degenen die in Hem geloven. Christus heeft de prijs betaald tot verlossing van al de Zijnen. We lezen op blz. 91 “Twijfel niet, maar geniet de zekerheid dat God jouw rekening voor altijd heeft vereffend, omdat Hij tevreden is met de Christus voor een ieder van Zijn berouwvolle en gelovige volk.” Gods beloften zijn het pad waarop Christus en de ziel elkaar ontmoeten. Jezus Christus is de hoofdinhoud, fontein, zegel en schat van al Gods beloften. Elke belofte door geloof aangenomen, brengt een mens tot Christus. De evangeliebe-

loften van God in Christus zijn machtiger dan al de magazijnen van satan en zijn volgelingen.

Zekerheid uit bewijzen van genade

Gods Woord spreekt over vruchten of kenmerken van genade. Op blz. 117 worden er kenmerken van genade genoemd. “1.Dorst u naar God? 2.Wordt u in toenemende mate geleid door Gods Woord? 3.Hebt u meer lief? 4.Bent u gevoeliger voor Gods aanwezigheid? 5.Hebt u een toenemende zorg voor de geestelijke en tijdelijke noden van anderen? 6.Hebt u een behagen in de bruid van Christus? 7.Zijn de geestelijke kastijdingen in toenemende mate belangrijk voor u? 8.Hebt u nog steeds mart over de zonde? 9.Vergeeft u nu sneller? 10.Verlangt u vurig naar de hemel om met Jezus te zijn?” Op blz. 122 lezen we een kenmerk dat ieder kind van God kent: Het verlangen Christus beter te leren kennen. Ieder wordt opgeroepen zich te toetsen aan het Woord van God. Nog enkele woorden die we lezen op blz. 121 “Wanneer u zichzelf onderzoekt op kenmerken van zaligmakend geloof, in afhankelijkheid van de Geest, begin dan niet met allerlei verschillende kenmerken, maar begin met het fundamentele kenmerk: het geloof zelf. Ga vervolgens van daaruit verder zoeken naar kenmerken door het geloof voortgebracht, zoals liefde voor de broeders, ootmoed, het houden van Gods geboden etc.”

Zekerheid uit het getuigenis van de Heilige Geest

De Westminster geloofsbelijdenis leert ook dat er zekerheid verkregen wordt door het getuigenis van de Heilige Geest Zelf. De Heilige Geest kan Bijbelse woorden met een overweldigende kracht toepassen aan het hart. Waar de Heilige Geest dat doet is er sprake van vrucht in het leven: Liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid en matigheid (Galaten 5). De Heilige Geest getuigt met onze geest dat we kinderen van God zijn. Dit vinden we ook terug in de Dordtse Leerregels, hoofdstuk 5, artikel 10.

Er zou nog veel meer aangehaald kunnen worden uit dit boek. We sluiten ons aan bij de wens van prof. Baars dit boek grondig te lezen en te toetsen aan de Schrift. “Mogelijk valt er dan nieuw geestelijk licht over de vraag naar de zekerheid! En met name daarom wens ik dat velen dit boek zullen lezen.”

N.a.v. Zekerheid van het geloof volgens de puriteinen, Dr. Joel R. Beeke, gebonden, 244 blz., € 14,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978 90 8718 5886, vertaald door ing. Jan Zeeman te Urk

ds. A. van Heteren

"...en Hij legde Zijn rechterhand op mij, zeggende tot mij: Vrees niet; Ik ben de Eerste en de Laatste,"
Openbaring 1:17

Verdrietig delen wij u mee dat door de HEERE, voor ons toch nog onverwachts, uit ons midden is weggenomen mijn innig geliefde man, onze zorgzame vader, schoonvader en opa

PIET ROOS

in leven predikant van de Christelijk Gereformeerde Kerken

Utrecht, 29 oktober 1938

Ede, 26 oktober 2021

Veenendaal : H. Roos - van Beek
Darp: Wilma en Paul
Putten: Carlien en Rob
Valburg: Coen en Vivian
Alblasserdam: Marnix en Annemieke
Veenendaal: Pieter en Annemarie

Klein en achterkleinkinderen

Scheepjeshof 135
3901 CS Veenendaal
De begrafenis heeft reeds plaatsgevonden op dinsdag 2 november in Harderwijk.

PERS BERICHT

STICHTING GODSVRUCHT EN WETENSCHAP

Persbericht oktober 2021

De Stichting Godsdienst en wetenschap organiseert in het cursusjaar de volgende cursussen:

Close reading van Ezechiël

Hermeneutiek

Geloofsverantwoording in het voetspoor van Augustinus

Inleiding in de Bijbelse theologie

Thema's uit de geloofsleer

De cursussen Close reading van Ezechiël en Hermeneutiek worden nu gegeven.

De eerstvolgende cursus is Geloofsverantwoording in het voetspoor van Augustinus. Deze cursus start op D.V. 27 november.

Augustinus blijft inspireren. In zijn tijd heeft hij al een geweldige betekenis gehad voor de kerk en cultuur en heeft sterke invloed uitgeoefend. Dat deed hij niet in het minst ook door zijn boeken, waarvan de bekendste zijn Belijdenissen en De Stad van God (De Civitate Dei). Maar de intellectuele vragen en antwoorden van Augustinus blijken ook nu nog van onschatbare betekenis te zijn. In een 8-tal cursusavonden wordt aandacht gegeven aan zijn leven en werk en ook aan enkelen van de vele personen die in zijn voetsporen zijn verdergegaan. Anselmus, theoloog uit de Middeleeuwen, krijgt aandacht in de

cursus. Vervolgens zal de cursus gaan over de 17e eeuwse Fransman Blaise Pascal. Pascal, de geleerde natuurkundige, maar ook de persoon die zich voor God geen genie wist, maar een zondaar die op Christus alleen was aangewezen. Ten slotte zal de cursus gaan over de Amerikanen Cornelius van Til (1895-1987) en Alvin Plantinga (1932-heden). Zij kunnen ook (via Calvijn) als erfgenamen van de augustijnse traditie over de verhouding van geloof en kennis worden gezien.

Overige cursussen

De cursus 'Inleiding in de Bijbelse theologie' is in de eerste plaats bedoeld voor predikanten en leraren in het middelbare onderwijs die nageschoold willen worden. Anderen zijn overigens ook van harte welkom. Deze cursus wordt op donderdagmorgen

Een cursus in vraag- en antwoordvorm geeft de cursist op een prettige manier een beter begrip van de leesstof.

Schrijft u ook in?
Studeer thuis in uw eigen tempo.

John Owen: De Heilige Geest Zijn Gaven en Zijn Kracht /
Op leven en dood / De heerlijkheid van Christus / Bij U is vergeving
Thomas Watson: De geloofsleer – De 10 geboden – Het gebed
William Guthrie: Des christens groot Interest

Voor meer info zie onze website of vraag een gratis brochure aan.

Cursussen Oudvaders

Reijerskoop 251- 2771BK - Boskoop tel. 0118-583025 /0172-532796

gehouden. De eerste keer is D.V. donderdag 3 februari 2022. De laatste cursus 'Thema's uit de geloofsleer' wordt volgend jaar op een viertal avonden in april en mei gegeven en is nadrukkelijk bedoeld voor elk geïnteresseerd gemeentelid.

De cursussen worden gegeven in Gouda. Een meer uitgebreid persbericht en overige informatie is te vinden op de website: godsvruchtenwetenschap.nl. Wie belangstelling heeft voor een van de cursussen of meer informatie wil, kan zich via de email dspdevries@solcon.nl wenden tot dr. P. de Vries. Inmiddels zijn er meerdere donaties ontvangen. Omdat de kosten de baten zullen overstijgen, zijn donaties nog altijd van harte welkom. Het bankrekeningnummer van onze stichting is NL24RAB00369683501.

Het bestuur en dr. P. de Vries spreken de wens uit dat het werk van de stichting Godsvrucht en wetenschap tot zegen zal zijn. Dit in de overtuiging dat de Bijbel de stem is van de drie-enige God Die als de God van volkomen zaligheid is te belijden.

*Gedenkt uw voorgangers, die u het Woord Gods gesproken hebben; en volgt hun geloof na, aanschouwende de uitkomst van hun wandel.
Hebreeën 13:7*

Het bestuur van de Stichting 'Bewaar het Pand' heeft met droefheid kennis genomen van het sterven van zijn gewaardeerde voorzitter ds. P. Roos. We denken met dankbaarheid terug aan de jaren dat hij deel uitmaakte van ons bestuur en voorzitter was.

We mogen geloven dat hij nu alles te boven is. We wensen mw. Roos met haar (klein)kinderen Gods troostvolle nabijheid toe.

*Ds. M.C. Tanis, oud-voorzitter
Ds. A. van Heteren, secretaris*

Van de redactie

Verschijning volgende nr.

Het volgende nummer zal verschijnen D.V. donderdag 2 december 2021. Kopij graag binnen donderdag 18 november 2021.

Sterven ds. P. Roos

Plotseling, maar op Gods tijd, werd na slechts enkele dagen ziek- zijn ds. P. Roos uit zijn gezin, familiekring en uit het midden van onze kerken door de Heere weggenomen. Omdat we zelf corona hadden konden we hem niet bezoeken in het ziekenhuis en konden we de rouwdienst van onze goede vriend en broeder niet leiden, hoe graag we dat ook gewild zouden hebben. Ds. K. Visser en ds. A.A. Egas hebben mogen spreken op de dag van de begrafenis. Een verslag daarvan is opgenomen in deze aflevering van ons blad en een 'In Memoriam' van onze hand. De Heere sterke en trooste mw. Roos met haar (klein)kinderen zoals hij dat alleen kan. De Heere lere jong en oud alzo de dagen tellen dat een wijs hart gekomen mag worden.

CBB

'Bewaar het Pand' is voor mensen met een leesbeperking beschikbaar bij de CBB (Chr. Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden). Tel. 0341-565499, e-mail info@cbb.nl

AvH

Colofon

Dit blad wordt om de veertien dagen uitgegeven door de stichting **Bewaar het Pand**.

ISSN nummer: 0166 - 4646

REDACTIELEDEN

Ds. A. van Heteren,
Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kievit

REDACTIE ADRES

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, T 0527-688978
E a.vanheteren@kliksafe.nl

ABONNEMENTEN

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk. T 0184-669116
E pand@solcon.nl NL37 INGB 0000 7043 50 t.n.v.
Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.
Abonnementsprijs € 29,00,- per jaar.
Abonnementsprijs Verenigde Staten en Canada \$ 34,- per jaar.
Advertentietarieven op aanvraag.
Contactadres Canada:
D. Kleinjan Tel. 905-627-8556
mail: bewarhetpand@hotmail.com

Abonnementen lopen van 1 januari t/m 31 december.
Een abonnement kan op elk moment ingaan en moet uiterlijk 1 december schriftelijk of per e-mail worden opgezegd.

De Sleutelbloem zet zich in voor de kwetsbare medemens door middel van maatwerk in leerwerk trajecten en begeleid wonen.

de Sleutelbloem

WONEN

BESCHERMDE WOONVORM IN DE BETUWE

Per 1 september is de Sleutelbloem in de Betuwe een beschermde woonvorm gestart. Deze Christelijke woonvorm is bedoeld voor zorg aan (jong)volwassen vrouwen en aan moeders met kind(eren). We bieden hier liefde, hoop, rust en ruimte. Geïnteresseerd of meer informatie?

Bel 0172-409143 of kijk op

www.de-sleutelbloem.nl

**DE DUITERS
KENNEN HUN
'EIGEN' HEIDELBERGER
NIET MEER**

Helpt u mee om dit boekje terug te geven aan het Duitse volk?

Zie voor informatie en/of presentatie onze website www.svvhed.org

Voor giften: NL35 ABNA 0548 9879 20

VAN STAVEREN
begrafenisverzorging

Met aandacht, zorg en respect

Dag en nacht bereikbaar

(0172) 23 33 38

Wij verzorgen alleen begrafenissen

Vraag vrijblijvend het boekje
"Mijn Laatste Wens".

www.vanstaverenbegravenissen.nl
info@vanstaverenbegravenissen.nl

**UW ADVERTENTIE
IN KLEUR?***

Neem contact
op met de
administratie!

* Alleen mogelijk op de achterzijde.